

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

Múlt, jelen, jövő

(♀+) *Esti imádat elmondad minden este?* Amikor lány voltam igen, de ahogy asszony lettem, már nem. Politikai pártnak nem voltam, szakszervezeti tag vagyok. *A szocializmusban?* A mi életünk, a Kádár-rendszerben? A népnek – az országnak egész biztos rosszat – de nekünk jót tett. Én nagyon biztonságban éreztem magam. Most nem, megint érzem ezt a borzasztó bizonytalanságot, mint azelőtt.

(♂+) Egészen pontosan 1937 óta vagyok a komédiában. Próbálni tulajdonképpen inkább a zsonglőr próbált, és inkább a gyerekekkel próbálgattak, de nem voltak nagy próbák sehol. Nagyon vallásosak voltak, vasárnap elmentek a misére, sőt volt bigott vallásos is. Római katolikus volt majdnem mind, ami beszűrődés volt galléros artista meg üzletkötők, meg ez meg az, énekesek, kuplésok, azok mind zsidók voltak. Szakszervezetről, párttagságról fogalma sem volt egy komédiásnak, hogy mi az egy párt. Választásra nem ment. Újság általában a Friss Újság, egy bulvárlap.

(♀) *Párttag sem voltál soha.* Az se, KISZ-tag voltam annak idején. *És szakszervezeti tag.* Igen, az még most is, igen.

(♀+) Nem elhanyagolható az anyagi rész. Az artisták hozzászoknak egy életszínvonalhoz. Hogy úgy utazik, hogy az az életéhez tartozik, és a legtöbbje az átlagnál jóval kedvezőbb anyagi körülmények között él. Házat vesz, kocsit vesz, lakókocsit. Bejárja a világot. Nagyon sokat. Szóval jól élnek. Én úgy gondolom, hogy az átlagnál. Jobban keresnek, mint a művészek általában. Egy színésznél vagy egy táncosnál jobban keresnek. Vagy legalábbis eddig így volt. Az azért nem mindegy, hogy valaki milyen pénzben kapja a gázsit, Ft-ban vagy dollárban.

(♀) Apám intézetben nevelkedett, a szülei meghaltak a háború alatt, ők meg a nővérével intézetbe kerültek. Szakmát tanult, finom-keramikus lett, közben sportolt és zeneiskolát végzett, rézfúvósokon játszott, nagyon tehetséges ember volt. Egy cirkuszos ügyes gyerekeket keresett az intézetekben, kivette az intézetből apámat, így került cirkuszhoz. Ő foglalkozott velem, tanított, tőle tanultam az akrobatikus elemeket. 16 éves voltam, amikor állami cirkuszi alkalmazott lettem.

(♂) Van, amikor munka van, tehát, hogy éjjel a fiam is, én is nagy kamiont vezetünk. Itt fizikailag is dolgozunk. Hiába, hogy vannak emberek, de vezetni kell, a zenekarban segíték, kamion, tehát ott kell lenni, felügyelni. Nem az, hogy most én vagyok az igazgató és nem nyúlok semmihez, ilyen nem létezik. Ez a nagy főr a mi családjunkban. Akárki van a cirkuszban, mint artista, akrobata, állatidomár, sofőr, állatápoló, ha kell, a családból mi mindenkit tudunk helyettesíteni. Értünk mindenhez. Ha ápoló nincs, akkor a fiam bemegy, és megcsinálja az állatápolónak a munkáját. Hogy ez egy idegbeteg élet? Na, most lehet, hogy tényleg igazad van, ha nem menne az üzlet. Ha meg az üzlet, el tudjuk tartani magunkat, akkor mit idegeskedjünk?

(♂+) *A vallásodnak az előírásait tartod-e?* Nem. *Politikai pártnak vagy-e tagja, voltál-e tagja?* Nem, sohase voltam. *Egyesületnek, civil szervezetnek?* Hát sportegyesületnek. UTE.

(♀+) Amikor férjhez mentem, a férjemnek már volt cirkusza. Már régen. Fiatalember korában. 4 évet volt a háborúban, mint mindenki. A háború után újrakezdte a szüleivel, az első feleségével. '50-ben államosítottak. Nyomor lett. Hagytak egy lakókocsit, amelyikben aludtunk kilencen. A férjem elment gyárba dolgozni. Győrben letelepedtünk. Megálltunk valamilyen udvarban a kocsival. A férjem a Vagon gyárban dolgozott több mint egy évig. Sokáig nem adtak engedélyt cirkuszra. Vettünk egy kis ringlispíft. Aztán vettünk még egyet. Nem volt, ami húzza. Nem volt ló. Először elvették a lovat a

háború idején. Aztán államosításkor. Volt olyan, hogy úgy toltuk a lakókocsit, nem volt fuvarosra pénz. Mutatványosok voltunk 3-4 évig. Aztán lett két üzlet, három-négy üzlet. Ringliszál, hajóhinta, lövölde ilyesmi. A gyerekek ugyanúgy jártak faluról falura iskolába. Tanítottam őket. Az egyik egy kis kaucsukot, egy kis drótszámot, valamit. '56-ban kaptunk engedélyt. A mutatványos üzletet rögtön letettük, és csináltunk cirkuszt. Először csak egy arénát. Aztán egy chapiteaut, és újra kezdtük. Nem akartuk, hogy a gyerekek ne legyenek artisták. A mutatványos üzleteket rögtön letettük, ahogy a férjem megjött Budapestről, hogy megvan a cirkusz engedély. Kis termekben kezdtük. Már annyit tudtak a gyerekek, hogy kis komédiát már lehetett csinálni. Mindenki csinált mindent. Lassanként minden lett. Ez a mostani cirkusz pedig a gyerekek kedvéért jött létre. Túl sokáig dolgoztak külföldön, megunták, hogy egyre nehezebb szerződést kapni. A család nő, a gázsi nem. Aztán jött az ötlet, főleg a gyerekek részéről, csináljunk cirkuszt. Miért ne? Nem panaszkodunk, a fiam se, a menyem se. Egy év alatt nem lehet megkeresni azt, amit beleraktunk. Most nagy a nyüzsgés. Van, amikor egyedül vagyok. Szeretek rejtvényt fejteni. Tévézek. Ha nincsenek itthon, akkor nincs ramazúri. Az emeleten van három hálószoba. A család itt van, itt a központ. Így jó. A férjem '73-ban halt meg. '74-ben született Lóránd. Olyan érdekes ez, '55-ben meghalt az én apám, és éppen akkor született N. júniusban, apám két-három nappal előbb meghalt. Egy férfi elment, jött egy másik férfi. Apám meghalt, jött az Öcsi. A férjem meghalt '73 decemberben, két hétre rá megszületett a L. Egy férfi elment, egy jött a családba. Komoly beteg még sohasem voltam. A gyerekeimet a lakókocsiban szültem. Csak G. született kórházban, mert nem jól feküdt. Jött a bába a lakókocsiba, a gyerek megszületett.

(♀) *A cirkuszigazgatást hogy bírod?* Ha nem volna mellettem a család, nem tudom, mi lenne. S. nagyon ügyes, nagyon jól szervez. Pedig soha életében nem csinálta. Nagyon talpra esett lány. Nem szégyell alkudni. L. spanyolban van. Otthagyta, a két kislány, egy lány maradt neki, meg egy fiú. Nem tudott ilyen hirtelen lányokat szerezni. T. az utolsó nap telefonált, hogy most már ő sem megy. Borzasztó, hogy próbál velük, aztán kijelentik, hogy nem mennek. Ez elég nagy gond.

(♂+) Az Artista Művészek szakszervezete [1999] szuverén szakszervezet, amely szövetséget alkot a Művészeti Szakszervezetek másik öt (zenész, színész, képzőművész, filmes, író) szervezetével, ez pedig az írók kivételével tagja a SZEK-nek Szakszervezetek Együttműködési Fórumának. Már az „átkosban” is itt voltam. A rendszerváltás után a MACIVA átkerült az Állami Vagyonügynökség tulajdonába, és privatizálni akarták, vagyis lemondtak az állami gondoskodásról. '92-ben, amikor a szakszervezet ezt megtudta, akkor fellépett. Sikertelenül Szabó Tamás privatizációs minisztert elérni, ő is, és Csepeli Lajos, aki az állami Vagyonügynökség vezetője volt, a privatizáció ellen lépett föl. Elfogadták a szakszervezet javaslatát. 1993 decemberében az ő javaslatukra a kormány úgy döntött, hogy a MACIVA állami tulajdon maradjon. Így az ÁVÜ tulajdonából visszakerült a minisztérium tulajdonába. Ez volt az első csata, amit a szakszervezet megnyert. 50 százalék+1 szavazat. Most 100 százalék állami, mert nem lett részvénytársaság. Két pénzügyminiszter, Szabó Iván és Békesi László is azt javasolta, hogy Közhasznú Társaságként működjön a MACIVA. Így előbb Kft, aztán 2001-től közhasznú társaság, a reményeink szerint. Egyszemélyes, állami tulajdonú Kft. *Miért kell állami támogatás?* Például azért, mert ez a vállalat egy Hungária körúti művésztelepet fenntart, hogy az artisták próbálhassanak. A Fővárosi Nagycirkuszban, ha a kereseti viszonyokat nézzük, 900 forint egy jegy, a Richter cirkuszban 1200. Éves működtetés támogatás nélkül nem jön össze. 1989-ig ennek a vállalatnak volt 400 valamennyi dolgozója. Volt a Fővárosi Nagycirkusz és három állami utazó cirkusz, amit üzemeltetett. Lehet, hogy nem pontosan '89-ben volt ez, hanem előtte egy-két évvel. A felépítés az volt: utazóbázis Cinkotán, volt sok utazóképes cirkusz, 205 artista, 250 műszak. Most az egész vállalati létszám 140 fő. Ötven körüli artista, ötven a Fővárosi Nagycirkusz. A központ 12-15 főre csökkent. A telepen vannak 2-3-an, a Hungárián. Cinkota megmaradt, de nem kerülhet egy fillér támogatásba sem. Nem lehet hasonlítani az 1970-es éveket a mostanihoz. Akkor a magyar cirkuszművészet világszínvonalon állt, olyan számok és produkciók jöttek létre. Aminek az lett a következménye, hogy a magyar artisták az egész világon felléptek. Olyan többletkeresetekhez juthattak, amit vissza tudtak forgatni a számokba. A '70-es évek vége

felé a MACIVA rendelkezett 4-5 olyan cirkusz műsorral, amelyek az egész világon megállták a helyüket. Ez volt a csúcspont.

(♂+) Államosításkor nem volt cirkuszunk. Ami a mienk volt, abból nem vettek el semmit. Megvolt a két lakókocsink, megvolt a két lovunk... *Meséj az életedről!* A cirkusz az élet. A család, meg a szám. A cirkusz volt a fontos, csináltunk egy számot, próbáltuk, csináltuk. Nem tudok mást mondani.

(♂) A Közművelődési főosztályon dolgoztam, és munkakörömbe tartozott a MACIVA, ami vállalat volt és B. I. volt az igazgató. '86-tól ismerem a területet. Előtte csak gyerekkori emlényeim vannak. Nem gondoltam volna, hogy jeles elődök, főnökeim nyomába lépek. Összehasonlítva a világ cirkuszművészetével, nem tudom azt mondani, hogy fejlődik vagy visszafejlődik. Van, és ebbe már többen belehaltak. Azt mondanám, hogy erőtartalékok gyűjtése zajlik, hogy elkezdődött-e a kilábalás, nem tudom. Azt tudom, hogy a '90-es évek elején nem szerepeltünk a nemzetközi porondon olyan számokkal, amilyenekkel most szerepelünk. Akkor nem volt egyetlen magyar művész sem Amerikában. Most 20 vagy 30 van. Ha a számok erősségét nézzük, akkor nem vagyok annyira optimista. Nem tartottunk a világgal lépést. A Fővárosi Nagycirkusz műsorainak a színvonala, '91 volt a mélypont, nem azért, mert 91-ben jöttem ide. Nem volt külső rendezője a műsoroknak. Ehhez képest volt az utóbbi időben több emlékezetes műsor, például a nagy nyári műsorok. Szín.vonala jó, elég szép számmal érkeznek külföldi szakemberek. Látványos jégcirkusz volt.

megjelenik minden negyedévben